

HOOFDSTUK ZEVEN

Hier is de deur

Een vriendschappelijk spel

Shakuni had op de weg terug uit de zaal gehoord wat Duryodhana wilde. In Hastinapura ging hij naar Dhritarashtra, met woorden die Duryodhana graag zou horen. De koning, wiens enige ogen zijn wijsheid waren, zat op zijn troon.

'Weet u dat Duryodhana zijn kleur verloren heeft, grote koning? Hij is bleek en mager geworden, neerslachtig en vol zorgen. Waarom zoekt u niet uit wat uw oudste zoon zo bedroeft? Het is verdriet dat van de vijand komt.'

'Duryodhana,' zei Dhritarashtra, 'waarom ben je zo terneergeslagen, mijn zoon? Als ik het mag horen, zeg het me dan. Shakuni hier zegt dat je bleek en mager bent, en ik weet niet waar dat verdriet vandaan komt. Al mijn grote rijkdom ligt in jouw handen. Je broers en al onze verwanten doen nooit iets wat je niet bevalt. Je draagt de beste kleren, je eet rijst met vlees, je rijdt op de beste paarden. Kostbare bedden, mooie vrouwen, goede huizen, alle vermaak dat je maar wilt: het ligt klaar op één woord van jou, zoals bij de goden. Waarom treur je dan, mijn zoon, als een man die niets heeft?'

'Ik eet en ik kleed me als een ellendeling, en intussen laat de afgunst me niet los en wacht ik mijn tijd af. Alleen hij is een man die de trots van zijn vijand niet verdraagt en hem overwint, om zijn eigen volk te bevrijden van wat de vijand

het aandoet. Tevredenheid vernietigt het geluk van een koning, en trots ook, vader, en medelijden en angst. Wie zich daardoor laat leiden, bereikt nooit iets groots. Sinds ik het koningsgeluk van Yudhishthira heb gezien, doet wat ik geniet me geen goed meer. Het geluk van de zoon van Kunti straalt zo fel dat ik er bleek van word. Ik weet hoe rijk mijn vijand is en hoe arm ik ben, en ook als ik zijn rijkdom niet voor me heb, zie ik haar voor me. Daarom ben ik bleek en mager.

Zoveel rijkdom als er naar het offer van de zonen van Pandu werd gebracht, heb ik nooit eerder gezien, en ik heb er ook nooit van gehoord. Naar het noorden kan niemand, alleen de vogels, en Arjuna is er geweest en heeft er een onmetelijke schatting gehaald. En luister naar dit wonder: telkens als er honderdduizend brahmanen gegeten hadden, moest er een schelp klinken, zo was het afgesproken. Die schelp hoorde ik steeds weer, steeds weer, en de haren op mijn armen gingen overeind staan. De koningen zelf bedienden de brahmanen, als vaishya's. Zo'n koningsgeluk als Yudhishthira heeft, hebben Indra niet en Yama niet, Varuna niet, en ook Kubera niet, de heer van de schatten. Nu ik dat gezien heb, brandt mijn hart en vind ik geen rust.'

'Luister, zo kom je aan het geluk dat je bij de zoon van Pandu hebt gezien,' zei Shakuni. 'Ik ken de dobbelstenen als geen ander op aarde. Ik ken het hart van het spel, ik weet wanneer je inzet en wanneer niet, ik ken alle kneepjes. De zoon van Kunti houdt van het dobbelspel, en hij kan niet dobbelen. Als hij uitgedaagd wordt, tot het spel of tot de strijd, dan komt hij. Daag hem uit. Ik versla hem, worp na worp, met bedrog. Al zijn rijkdom win ik voor je, en dan is ze van jou.'

Duryodhana liet geen ogenblik verloren gaan. 'Vader, Shakuni kent de stenen, en hij is bereid de rijkdom van de zonen van Pandu met dobbelen te winnen. Geef hem toestemming.'

'Ik volg altijd de raad van Vidura, mijn wijze raadsman,' zei Dhritarashtra. 'Eerst spreek ik met hem, dan hoor je wat ik besluit. Hij ziet ver vooruit, hij houdt de dharma voor ogen, en hij zal ons zeggen wat goed is voor beide partijen en wat we moeten doen.'

'Als u Vidura raadpleegt, houdt hij u tegen. En als u zich laat tegenhouden, koning, dan dood ik mezelf. Word dan maar gelukkig met Vidura als ik dood ben. Dan hebt u de hele aarde. Wat moet u nog met mij?'

Dhritarashtra hoorde hoe zijn zoon hem in zijn nood smeekte, en hij ging mee met wat Duryodhana wilde. Hij gaf zijn dienaren bevel: 'Laat de

ambachtslieden een grote, mooie zaal voor me bouwen. Bestrooi haar met juwelen, leg er overal dobbelstenen neer, en kom me zonder ophef melden wanneer ze goed gebouwd is en gemakkelijk toegankelijk.'

Hiermee wilde de koning Duryodhana tot rust brengen, en hij liet Vidura halen, want zonder hem te raadplegen nam hij nooit een besluit. Hij kende de gevaren van het dobbelspel, maar de liefde voor zijn zoon trok hem mee. Toen de wijze Vidura het hoorde, begreep hij dat Kali voor de deur stond, de gestalte van het laatste en slechtste tijdperk, en dat de weg naar de ondergang openlag. Haastig ging hij naar Dhritarashtra, zijn oudere broer, en boog tot zijn hoofd de voeten van de koning raakte.

'Ik keur dit besluit niet goed, koning. Zorg dat er door dit dobbelspel geen tweedracht komt tussen uw zonen.'

'Vidura, er komt geen twist tussen mijn zonen en de zonen van mijn broer. De goden zullen ons goedgezind zijn. Goed of slecht, heilzaam of niet, laat dit vriendschappelijke spel doorgaan: het is zo beschikt. Zolang ik erbij ben, en Drona en Bhishma, en jij ook, komt er geen onheil van, al zou het lot het willen. Ga, neem een wagen met paarden zo snel als de wind, rijd vandaag nog naar Khandavaprastha en breng Yudhishthira mee. Dat is mijn besluit, Vidura, en spreek me niet tegen. Het lot is alles, en het lot brengt dit.'

Vidura ging naar Bhishma.

Hier is de deur

'Brahmaan, u die de Veda kent als geen ander,' zei Janamejaya, 'hoe is het gekomen tot dat dobbelspel tussen de neven, dat zoveel onheil bracht en waardoor mijn voorvaders, de zonen van Pandu, in zulk leed zijn gestort? Welke koningen zaten er in de vergadering? Wie van hen keurde het goed, en wie verbood het? Vertel het me uitvoerig. Het was de wortel van de ondergang van de wereld.'

'Zo vroeg de koning,' zei Sauti tegen de wijzen in het Naimisha-woud, 'en de leerling van Vyasa antwoordde hem.'

'Als u het wilt horen,' zei Vaishampayana, 'dan vertel ik het u nog eens, en uitvoerig.'

En Vaishampayana vertelde.

Dhritarashtra, de zoon van Ambika, wist wat Vidura ervan vond, en onder vier ogen zei hij tegen Duryodhana: 'Laat dat dobbelen, zoon van Gandhari. Vidura keurt het af, en hij is zo wijs dat hij me nooit iets zal aanraden wat niet goed voor ons is. Wat Vidura zegt, houd ik voor het beste, ook voor jou: doe wat hij zegt. De leer die Brihaspati, de rishi van de goden en de leraar van Indra, aan de koning van de goden heeft gegeven, kent Vidura helemaal, met al haar geheimen, en naar zijn raad luister ik altijd. Wat Uddhava met zijn grote verstand voor de Vrishni's is, dat is Vidura voor de Kuru's. Bij het dobbelspel ziet men tweedracht, en tweedracht is de ondergang van een rijk. Blijf er ver van, mijn zoon. Je hebt gekregen wat een vader en een moeder hun zoon moeten geven: de plaats van je vader en je grootvader. Je hebt de leerboeken bestudeerd en je bent bekwaam, je bent altijd met liefde grootgebracht in dit huis. Je bent de oudste van je broers, je hebt je plaats in het rijk: wat voor goeds ontbreekt je nog? Je eet en kleedt je zoals geen gewoon mens dat kan. Wat is er dan dat je zo kwelt? Je regeert het grote, bloeiende rijk van je voorvaders, zoals Indra de goden regeert. Je bent verstandig. Zeg me waar dit verdriet vandaan komt.'

'Wie eet en zich kleedt en het geluk van zijn vijand ziet zonder er wrok om te voelen, koning, die noemt men de minste van de mensen. Mijn gewone koningsgeluk doet me geen genoegen. Het geluk van de zoon van Kunti laait als een vuur, en ik kan er niet naar kijken. Ik heb gezien dat de hele aarde naar Yudhishthira luistert, en dat ik dan nog leef, bewijst hoe taai ik ben. Ik zeg het u uit pijn. Volken van overal, van de Himalaya tot de zee, uit alle streken waar juwelen vandaan komen, lopen in het paleis van Yudhishthira rond als knechten.

Omdat ik de oudste ben en de eerste, heeft Yudhishthira me geëerd en me aangesteld om de juwelen in ontvangst te nemen. Er kwam geen einde aan, en zulke juwelen had ik nooit gezien. Mijn handen konden niet meer, en als ik moe was, moesten de mannen die de schatten van ver hadden gebracht, blijven staan en wachten. Maya had met juwelen uit het meer Bindusaras een vijver gemaakt, met een laag kristal eroverheen. Ik zag hem vol lotussen en dacht dat het water was, en toen ik mijn kleren optilde, lachte Bhima me uit, alsof ik zelf nooit juwelen had gehad, alsof ik mijn hoofd verloren had bij de rijkdom van mijn vijand. Die spot brandt in me. Als ik het kon, zou ik Bhima op staande voet doden. Maar als we het nu proberen, gaat het ons zoals Shishupala.

Daarna kwam ik bij net zo'n vijver, vol lotussen, en ik dacht dat het een stenen vloer was, en ik viel in het water. Toen lachte Bhima me weer uit, samen

met Arjuna, en Draupadi lachte mee, met de andere vrouwen. Dat deed mijn hart pijn. Mijn kleren waren nat, en dat de dienaren me op bevel van de koning andere kleren gaven, was nog erger.

Luister naar nog een vergissing. Ik wilde naar buiten door iets wat precies op een deur leek, maar het was geen deur, en ik stootte mijn voorhoofd tegen de steen en bezeerde me. De tweeling zag het van ver. Ze kwamen naar me toe, ondersteunden me en waren bezorgd om me. En Sahadeva zei steeds weer, alsof hij er verbaasd over was: "Hier is de deur, koning. Deze kant op." En Bhima lachte hardop: "Zoon van Dhritarashtra, hier is de deur!" Van de juwelen die ik in die zaal heb gezien, had ik zelfs de namen nooit gehoord.'

De schelp van Varuna

'Luister nu, vader,' ging Duryodhana verder, 'naar wat de koningen van de aarde de zonen van Pandu brachten, het ene kostbare ding na het andere. Van die rijkdom van mijn vijand raakte ik mijn verstand kwijt; ik wist haast niet meer wie ik was.

Van de koning van Kamboja kwamen ontelbare huiden van de beste soort, dekens van wol en van zacht bont, met gouddraad doorweven, driehonderd paarden en driehonderd kamelen. Brahmanen die koeien hielden en van het land leefden dat Yudhishthira hun gegeven had, stonden met hun schatting aan de poort, en pas toen ze hun mooie gouden waterkruiken hadden afgestaan, mochten ze binnen. Het volk van de Shudra's aan de kust kwam met honderdduizend slavinnen uit Karpasika, donker, slank, met lang haar, met goud behangen, en met de huiden van het ranku-hert, goed genoeg voor een brahmaan. Bhagadatta, de koning van Pragjyotisha, de heer van de mleccha's, kwam met een grote schare Yavana's en met paarden, snel als de wind, en hij mocht niet binnen. Hij liet zwaarden met handvatten van zuiver ivoor achter en ging weg van de poort. Er kwamen wezens met twee ogen en met drie, en met een oog midden op hun voorhoofd, menseneters, en mensen met één voet, die goud bij zich hadden en wilde paarden in alle kleuren: rood als de kevertjes die na de regen verschijnen, wit, in de kleuren van de regenboog en van de avondwolken, en snel als de gedachte. Ook zij stonden aan de poort, en ze mochten niet binnen. Cina's en Shaka's, volken uit de wouden en de bergen, de Tukhara's, de Kanka's, de behaarden en de mannen met hoorns: met grote

olifanten, tienduizend paarden en bergen goud stonden ze aan de poort, en ze mochten niet binnen. De koningen van het oosten, met hun tapijten, wagens en bedden, hun harnassen met goud en ivoor en hun wapens, mochten wel het offerpaleis in.

Tussen de bergen Meru en Mandara, aan de rivier de Shailoda, in de schaduw van de bamboe, wonen volken die goud brachten, in hopen, bij vaten afgemeten: het goud dat de mieren uit de aarde halen en dat daarom mierengoud heet. De bergvolken kwamen met zwarte jakstaarten en met jakstaarten zo wit als maanlicht, met honing van de bloemen van de Himalaya, kransen uit Uttarakuru, het land in het verre noorden, en kruiden van de Kailasa, en met gebogen hoofd stonden ze aan de poort, en ze mochten niet binnen. De Kirata's, die van vruchten en wortels leven en huiden dragen, van de hellingen van de Himalaya en van de berg waarachter de zon opkomt, hadden vrachten sandelhout en aloëhout bij zich, huiden, goud en geurige stoffen, en tienduizend slavinnen van hun eigen volk; ook zij wachtten. Tegen de Vanga's, de Kalinga's, de Magadha's en de mannen van Tamralipta zeiden de poortwachters dat ze pas binnen mochten als ze een goede schatting brachten, en hun koningen gaven ieder duizend olifanten, met slagtanden als ploegbomen en met gordels van goud; zo kwamen ze binnen.

Chitraratha, een gandharvakoning uit het gevolg van Indra, gaf vierhonderd paarden, en de gandharva Tumburu honderd, groen als mangobladeren. Virata, de koning van Matsya, gaf tweeduizend olifanten, met goud behangen. Drupada gaf veertienduizend slavinnen en tienduizend slaven met hun vrouwen, honderden olifanten, zesentwintig wagens met olifanten ervoor, en zijn hele rijk. En Krishna gaf veertienduizend olifanten, om Arjuna te eren. Want Arjuna is één met Krishna, en Krishna één met Arjuna: wat Arjuna vraagt, doet Krishna, en voor Arjuna zou Krishna de hemel van de goden opgeven, en Arjuna zijn leven voor Krishna. De koningen van de Chola's en de Pandya's kwamen met gouden kruiken vol geurig sandelsap uit de bergen van Malaya, met stralende edelstenen en fijne stoffen met goud, en ze mochten niet binnen. De koning van Simhala had de schatten van de zee bij zich, edelstenen, parels en schelpen, en honderden olifantendekens. Donkere mannen met koperrode ooghoeken, gehuld in doeken met edelstenen, stonden met die gaven aan de poort.

Brahmanen kwamen, en kshatriya's die verslagen waren, vaishya's en shudra's die dienen wilden, uit liefde voor Yudhishthira, en zelfs alle mleccha's.

Uit alle landen kwamen mensen van alle standen en alle volken, hoog en laag, en het was alsof de hele wereld in het huis van Yudhishthira bij elkaar was. Ik wilde van verdriet sterven, zoveel brachten de koningen van de aarde mijn vijanden.

En luister wie Yudhishthira allemaal te eten geeft, rauw en gekookt: olifanten met hun berijders, ruiters, wagens en voetvolk, meer dan je kunt tellen. Op de ene plek wordt het eten afgemeten, op een andere gekookt, op een derde uitgedeeld, en overal klinkt het feest. Ik heb in dat paleis niemand gezien, van geen enkele stand, die niet gegeten en gedronken had, en die geen sieraden droeg. Achtentachtigduizend snataka's met een eigen huishouden onderhoudt Yudhishthira, ieder met dertig slavinnen, en zij zijn tevreden en wensen zijn vijanden de ondergang toe. Tienduizend asceten die in volkomen onthouding leven, eten elke dag in zijn paleis van gouden borden. En Draupadi eet zelf niet voordat ze heeft gezien of iedereen gegeten heeft, tot de misvormden en de dwergen toe. Twee geslachten betalen de zoon van Kunti geen schatting, vader: de Panchala's, omdat ze door het huwelijk verwant zijn, en de Andhaka's en de Vrishni's, omdat ze zijn vrienden zijn.

Koningen die de waarheid trouw zijn en grote geloften houden, die de Veda en het offer kennen, die zelf tot koning gewijd zijn, dienen Yudhishthira. Ik zag duizenden wilde koeien met bronzen melkemmers, die de koningen gebracht hadden als offerloon voor de brahmanen. Voor de wijding brachten de koningen zelf, gezuiverd en vol ijver, de vaten. Koning Bahlika bracht een wagen van zuiver goud. Sudakshina spande er zelf vier witte paarden uit Kamboja voor. De nieuwe koning van Chedi, de zoon van Shishupala, zette met eigen handen de vlaggenstok erop. De koning van het zuiden stond klaar met het harnas, Jarasandha's zoon Sahadeva met de krans en de hoofdband, de koning van Matsya zette de assen vast, Ekalavya bracht de sandalen, de koning van Kashi de boog, en Shalya een zwaard met een gouden gevest. Daarna besprenkelden Dhaumya en Vyasa de koning met het heilige water, met Narada vooraan, en met Dhaumya's broer Devala en de wijze Asita. Rishi's die de Veda kennen, met de zoon van Jamadagni onder hen, kwamen met hun mantra's naar Yudhishthira toe, zoals de zeven rishi's naar Indra gaan in de hemel van de goden. Satyaki hield de parasol boven hem, Arjuna en Bhima wuifden hem koelte toe, en de tweeling hield de jakstaarten.

De Oceaan zelf bracht een grote schelp van Varuna, die Vishvakarma van duizend gouden munten had gemaakt en die Prajapati, de heer van de

schepselen, in een vroegere wereldtijd aan Indra had gegeven. Daarmee wijdde Krishna Yudhishthira, en toen ik dat zag, viel ik flauw. Naar de zee van het oosten, van het zuiden en van het westen kunnen de mensen gaan, vader, maar naar de noordelijke zee kan niemand, alleen de vogels. Toch bliezen ze daar, bij de wijding, honderden schelpen als teken van heil, en toen ze allemaal tegelijk klonken, gingen de haren op mijn armen overeind staan. Koningen die zwak waren, vielen neer. Draupadi's broer Dhrishtadyumna, Satyaki, de vijf zonen van Pandu en Krishna als achtste zagen de koningen bewusteloos liggen, en mij ook, en ze lachten. Arjuna gaf vijfhonderd stieren met gouden hoorns aan de voornaamste brahmanen.

Harishchandra had eens zo'n koningsgeluk als de zoon van Kunti na het rajasuya; Yayati en Nahusha hebben het niet gehad, en de andere oude koningen ook niet. Wat voor zin heeft het nog dat ik leef, vader? Het juk dat een blinde vastbindt, zit verkeerd om, koning. Zo gaat het met ons: de jongeren groeien en de ouderen gaan achteruit. Als ik dat zie, vind ik geen rust, hoe ik er ook over nadenk, en daarom ben ik zo bleek en mager.'

Een wapen niet van ijzer

'Je bent mijn oudste zoon,' zei Dhritarashtra, 'en je bent geboren uit mijn oudste vrouw. Haat de Pandava's niet, mijn zoon. Wie haat, haalt zich ellende op de hals, en die is als de dood. Yudhishthira kent geen bedrog. Hij heeft evenveel rijkdom als jij, dezelfde vrienden, en hij haat jou niet. Hoe zou iemand als jij hem dan kunnen haten? In afkomst en in kracht doe je niet voor hem onder: waarom begeer je in je verblinding het koningsgeluk van je broer? Doe dat niet. Kom tot rust. Wil je de glans van zo'n offer, laat de priesters dan voor jou het grote offer brengen dat saptatantu heet. Dan brengen de koningen ook jou rijkdom, uit genegenheid en uit eerbied, juwelen en sieraden. Andermans bezit begeren is laag, mijn zoon. Wie tevreden is met wat hij heeft en zich houdt aan de dharma van zijn stand, die groeit in geluk. Je niet met andermans zaken bemoeien, altijd bezig zijn met je eigen werk en beschermen wat van jou is: dat is het teken van ware grootheid. De Pandava's zijn als je eigen armen. Hak ze niet af. Keer je niet tegen je vrienden om de rijkdom van je broers. Je grootvaders zijn ook de hunne. Geef je rijkdom weg bij de offers, geniet van wat je lief is, speel onbezorgd met je vrouwen, en kom tot rust.'

‘Wie geen eigen verstand heeft en alleen veel gehoord heeft, begrijpt niet wat de leerboeken bedoelen, zoals een lepel de soep niet proeft,’ zei Duryodhana. ‘U weet het allemaal, en toch brengt u me in verwarring. U en ik zijn aan elkaar vastgebonden. Denkt u dan niet aan uw eigen belang? Of haat u mij? Brihaspati zegt dat koningen zich anders gedragen dan de gewone mensen, en daarom moet een koning altijd met zorg aan zijn eigen belang denken. Voor een kshatriya telt alleen de overwinning, vader, of de weg ernaartoe nu dharma is of niet. Wie een wapen weet te hanteren, weet dat een wapen niet alleen iets is wat snijdt: elk middel, verborgen of openlijk, waarmee je je vijand in je macht krijgt, is een wapen. Ontevredenheid is de wortel van het koningsgeluk. Daarom wil ik ontevreden zijn. Indra had Namuchi beloofd hem geen kwaad te doen, en toch sloeg hij hem het hoofd af: zo gaat men van oudsher met een vijand om. Zoals een slang de dieren opslokt die in holen wonen, zo slokt de aarde er twee op: een koning die niet vecht, en een brahmaan die nooit van huis gaat. Niemand is van geboorte je vijand. Je vijand is wie hetzelfde nastreeft als jij, en niemand anders. Wie een vijand laat groeien en in zijn verblinding niets doet, wordt aan de wortel aangetast. Hoe klein een vijand ook is, als zijn kracht groeit, vreet hij je op, zoals de mierenhoop aan de voet van een boom de boom opvreet. Zolang ik de heerschappij van de Pandava’s niet heb, blijf ik in twijfel. Ik neem hun glans, of ik lig gesneuveld in de strijd. Wat heb ik aan mijn leven zoals het nu is? De Pandava’s groeien elke dag, en wij staan stil.’

‘Ik neem dat koningsgeluk van Yudhishthira voor je, het geluk waar je zo onder lijdt,’ zei Shakuni. ‘Laat hem uitdagen voor het spel. Zonder gevaar, zonder aan het hoofd van een leger te vechten, alleen door de stenen te werpen, zonder een schram, wint wie het kan van wie het niet kan. De inzet is mijn boog, de dobbelstenen zijn mijn pijlen, het hart van de stenen is mijn pees, en het speelkleed is mijn wagen.’

Duryodhana vroeg zijn vader om Shakuni toestemming te geven, maar Dhritarashtra wilde eerst met zijn broer Vidura spreken. ‘Vidura zal uw besluit breken,’ zei Duryodhana. ‘Hij zet zich in voor het welzijn van de Pandava’s, niet voor het mijne. Een man moet zijn eigen werk niet beginnen op het oordeel van een ander, want twee mensen zijn het nooit eens. Een dwaas die elk gevaar ontloopt en alleen zichzelf beschermt, zakt waar hij staat in elkaar, als een natte mat in de regentijd. Ziekte wacht niet, en Yama ook niet, tot je geluk hebt gehad. Zolang je het kunt, moet je doen wat goed voor je is.’

‘Een strijd met wie sterk is, bevalt me hoe dan ook niet, mijn zoon. Vijandschap verandert het hart, en dat is een wapen, ook al is het niet van ijzer. Jij houdt voor winst wat een ramp is, prins: een verschrikkelijke knoop van twist. Als het eenmaal begonnen is, maakt het op de een of andere manier zwaarden en pijlen los.’

‘Het dobbelspel is een gebruik dat de ouden hebben ingesteld. Er is niets gevaarlijks aan, en er vallen geen slagen. Laat de woorden van Shakuni u vandaag bevallen, en geef bevel dat hier een zaal wordt gebouwd. Voor ons, die spelen, opent zich de poort naar de hemel van de goden. Zo worden de Pandava’s onze gelijken. Laat hen met ons spelen.’

‘Wat je zegt, bevalt me niet. Doe maar wat je wilt. Maar als je deze woorden volgt, zul je er later spijt van krijgen, want ze zijn niet naar de dharma. Vidura heeft dit allemaal voorzien. En nu komt het over ons, of we willen of niet: het grote gevaar dat het zaad van de kshatriya’s vernietigt.’

Dhritarashtra wist beter, maar hij hield het lot voor het hoogste, en aan het lot ontkomt niemand. Het lot had zijn verstand verward; hij luisterde naar zijn zoon en gaf luid zijn bevel. Er moest een zaal voor hem gebouwd worden, de voornaamste van alle, met duizend zuilen, versierd met goud en donkere edelstenen, met honderd deuren en bogen van kristal boven de poorten, lang en breed een krosha, een flink eind lopen.

Duizenden bekwame ambachtslieden gingen aan het werk. Ze bouwden de zaal in korte tijd en brachten er alles in wat nodig was, en ze kwamen de koning melden dat ze klaar was: een zaal vol juwelen, bont van kleur, met gouden zetels. Dhritarashtra riep Vidura, zijn voornaamste raadsman.

‘Ga naar prins Yudhishthira, en breng hem op mijn woord hierheen, zo snel je kunt. Laat hij met zijn broers mijn nieuwe zaal komen zien, vol juwelen, met kostbare bedden en zetels, en laten we hier een vriendschappelijk spel spelen.’

Vidura vond het een bevel tegen alle recht in. ‘Deze opdracht staat me niet aan, koning,’ zei hij. ‘Doe het niet. Ik ben bang dat ons geslacht erdoor ten onder gaat. Als uw zonen niet meer één zijn, komt er twist. Dat vrees ik van dit dobbelspel.’

‘Die twist zal me geen verdriet doen, Vidura, als het lot ons niet vijandig is. De hele wereld beweegt naar de wil van de Beschikker, die ieder schepsel zijn deel toemeet; ze staat onder de macht van wat hij bepaald heeft, en ze is niet vrij. Ga daarom op mijn bevel, vandaag nog, naar koning Yudhishthira, en breng de zoon van Kunti hierheen, die niemand kan verslaan.’

Uitgedaagd weiger ik niet

Tegen zijn wil, maar op bevel van koning Dhritarashtra, vertrok Vidura naar de zonen van Pandu, met sterke paarden die goed getemd waren. Hij nam de weg naar hun hoofdstad en reed de stad binnen, en de brahmanen eerden hem. Hij kwam bij het paleis en ging naar Yudhishthira, de zoon van Dharma. Yudhishthira ontving hem met alle eer en vroeg naar Dhritarashtra en zijn zonen.

'U ziet er niet blij uit, Vidura. Is alles wel? Gehoorzamen de zonen hun oude vader? Voegt het volk zich naar zijn heerschappij?'

'De koning maakt het goed, met zijn zonen,' zei Vidura. 'Hij zit tussen zijn verwanten, die zijn als de goden rond Indra. Zijn zonen zijn gehoorzaam, en hij is blij met hen, tevreden in zichzelf en vastberaden. Eerst vroeg de koning van de Kuru's hoe het met je gaat, en toen droeg hij me op je dit te zeggen: "Deze zaal van mij is net zo mooi als de jouwe. Kom haar met je broers bekijken, mijn zoon. Speel er samen een vriendschappelijk spel, en vermaak je. We zien je graag komen, en alle Kuru's zijn er al." Je zult er de dobbelaars zien die de koning heeft laten komen. Daarvoor ben ik gekomen, koning. Neem het aan.'

'Bij het dobbelspel komt twist, Vidura. Wie dat begrijpt, houdt toch niet van dobbelen? Maar wat vindt u juist? Wij doen allemaal wat u zegt.'

'Ik weet dat het dobbelspel de wortel is van alle onheil, en ik heb geprobeerd het tegen te houden. Maar de koning heeft me naar je toe gestuurd. Je hebt het gehoord, en je bent wijs: doe wat het beste is.'

'Wie spelen er nog meer, behalve de zonen van koning Dhritarashtra? Zeg het ons, Vidura: met wie gaan we spelen, als we honderden keren inzetten?'

'Shakuni, een groot speler, met een geoefende hand, die de stenen kent. Vivimshati, Chitrasena, Satyavrata, Purumitra en Jaya.'

'Dan zitten daar gevaarlijke spelers, die op list steunen. Maar alles in de wereld staat onder de macht van wat de Beschikker heeft bepaald, en vandaag kan ik niet anders dan met die dobbelaars spelen. Op bevel van koning Dhritarashtra wil ik het spel niet ontlopen, wijze Vidura, want een zoon is zijn vader altijd toegedaan. Ik zal doen wat u me gezegd hebt. Uit mezelf speel ik niet tegen Shakuni, als die vermetele man me in de zaal niet uitdaagt. Maar als ik word uitgedaagd, weiger ik nooit. Dat is mijn gelofte, voor altijd.'

Yudhishthira liet alles voor de reis klaarmaken. De volgende dag vertrok hij met zijn verwanten en zijn gevolg, en met de vrouwen, en Draupadi ging

voorop. ‘Zoals een fel licht dat in de ogen valt, zo neemt het lot een mens het verstand, en als iemand die met koorden is gebonden, gaat hij waar de Beschikker hem wil hebben,’ zei hij, en hij ging op weg met Vidura, want een uitdaging liet hij niet onbeantwoord. Op de wagen die koning Bahlika hem gegeven had, in koninklijke kleren, reed hij met zijn broers, in de glans van zijn koningschap, en de brahmanen gingen voor hem uit. Dhritarashtra had hem geroepen, en de Tijd, wiens uur gekomen was.

In Hastinapura ging hij naar het paleis van Dhritarashtra, en hij begroette de koning. Daarna ging hij naar Bhishma en Drona, Karna en Kripa en de zoon van Drona, en ze omhelsden elkaar. Hij begroette Somadatta, Duryodhana, Shalya en Shakuni, en de koningen die er al eerder waren gekomen, de dappere Duhshasana en al zijn broers, Jayadratha en alle Kuru’s, een voor een. Met zijn broers om zich heen ging hij het huis van de wijze koning Dhritarashtra binnen. Daar zag hij Gandhari, die haar man altijd volgde, tussen haar schoondochters, als Rohini, de ster, tussen de andere sterren. Hij groette haar, en zij verwelkomde hem. Toen zag hij zijn oude oom, de blinde koning. Dhritarashtra rook aan zijn kruin, en aan die van de vier andere Pandava’s, met Bhima voorop.

Met verlof van de koning gingen de broers naar hun vertrekken, die vol juwelen waren. Ook de vrouwen kwamen er, met Draupadi aan het hoofd, en toen de schoondochters van Dhritarashtra zagen hoe rijk en mooi Draupadi was, in al haar glans, waren ze er niet blij om. De broers praatten met de vrouwen, oefenden hun lichaam, verrichtten de riten van de dag en zalfden zich met geurig sandelhout. Ze lieten de brahmanen hun heilwensen uitspreken, aten een goed maal en gingen naar hun kamers. Vrouwen zongen hen in slaap. Ze brachten een nacht van liefde door, tot de barden hen met hun lofliederen wekten. Bij het krieken van de dag deden ze allemaal hun ochtendriten, en toen gingen ze de mooie zaal binnen, waar de dobbelaars al zaten.

. . .

HOOFDSTUK ZEVEN van *Het dobbelspel*, boek 3 van *De Mahabharata opnieuw verteld* door Jan de Vries. Dit hoofdstuk staat op mahabharata.nl/lezen/het-dobbelspel/hier-is-de-deur/, met de verhalen, de personages en de plaatsen erbij. Het volgende hoofdstuk, *Dit is mijn rijkdom*, staat op mahabharata.nl/lezen/het-dobbelspel/dit-is-mijn-rijkdom/. Het hele boek is als PDF en EPUB te downloaden op mahabharata.nl/lezen/het-dobbelspel/. Nederlandse tekst © 2026 Jan de Vries; werkeditie, niet in de handel.